

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO



TOIMINTAKERTOMUS **2005**



Kuva: SKM/Jenni Ahvenainen

SUOMEN KÄSITYÖN MUSEO

Suomen käsityön museo on käsityön ja käsiteollisuuden valtakunnallinen erikoismuseo - ihmisten ja tiedon kohtauspaikka.

Museossa on myös kaksi erikoisosastoa: Suomen kansallispukukeskus sekä Konservointikeskus.

Suomen käsityön museo ja Suomen kansallispukukeskus

Toimisto:

Kilpisenkatu 12, 40100 Jyväskylä,
puh. 014-624 946, fax 014-624 947

E-mail: craftmuseum@jkl.fi

E-mail: etunimi.sukunimi@jkl.fi

<http://www.craftmuseum.fi/> ja

www.kansallispukukeskus.fi

Näyttelyt: Kauppakatu 25

Konservointikeskus

Salmirannantie 3, 40520 Jyväskylä,
puh. 014-626 860, fax 014-626 861

www.konservointikeskus.fi

Toimitus: Simo Kotilainen

Taitto: Taneli Himanen

Kansi:

Lähikuva SKM/Tuuli Aution veistämistä uniikkiastioista.

Kuva: Anneli Hemmilä-Nurmi

SISÄLLYS

Lukijalle	3
1. Menneisyys	4
2. Erikoismuseotoiminta	4
3. Näyttelyt	5
4. Museopedagogiikka	9
5. Kokoelmat	10
6. Suomen kansallispukukeskus	13
7. Konservointikeskus	14
8. Projektit, tutkimukset ja julkaisut	15
9. Tiedotus ja markkinointi	16
10. Museo ja yleisö	17
11. Tapahtumat	17
12. Museokauppa	17
13. Hallinto	18
14. Henkilöstö	18
15. Jäsenyydet	19
16. Tilat	19
17. Talous	20

LUKIJALLE

Vuosi 2005 oli museon 22. toimintavuosi Jyväskylässä. Juhlapäivää vietettiin tavalliseen tapaan avoimin ovin 10. kesäkuuta. Päivän yhteydessä yleisöllä oli mahdollisuus tutustua museon näyttelyihin ja saada monipuolista tietoa museon toiminnasta sekä kansallispuvuista ja konservoinnista.

Suomen käsityön museo kävijämäärä oli 30251. Museon näyttelyistä suosituimmat olivat museon kesänäyttely Latentista patentti (8960) ja syksyn koululaisten suosikki Minun Indonesiani -näyttely (5883). Kevään omia kokoelmia esitellyt Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita -näyttely sai 3901 kävijää. Museon järjestämällä käsityöläisten joulutorilla kävi 6399 vierasta.

Kansallispukukeskuksen toiminta näkyi tapahtumien kautta. Museon yhteydessä toimiva Suomen kansallispukukeskus aloitti uutena tapahtumana vuosittaisen kansallispuvun syntymäpäivän juhlistamisen monipuolisella ohjelmalla. Tapahtumat keräsivät 650 kansallispuvuista kiinnostunutta kävijää.

Kokoelmien kartunnan ja hoidon pääpaino oli kertomusvuonna ryijyihin liittyvässä tallennus- ja tutkimusprojekti, Museo sai vuoden aikana lahjoituksina useita kymmeniä ryijyjä. Tekstiilivarasto sai keväällä Salmirannasta Konservointikeskuksen naapurista asianmukaiset uudet säilytystilat. Konservointikeskuksen tekstiilikonservoinnin palveluita käytettiin valtakunnallisesti.

Opetusministeriön harkinnanvarainen rahoitus mahdollisti museon monipuolisen dokumentointi- ja projektitoiminnan. Dokumentointi kohdistui tänä vuonna Pohjois- Suomen käsityöläisiin.

Museon ja kansallispukukeskuksen tietopalvelut ja museon kiertonäyttelyt palvelivat koko maata. Museon valmistama kansainväliseen kiertoon tarkoitettu Sitting on green gold -näyttely oli koko vuoden esillä Slovenian etnografisessa museossa.

Museon toiminnan loppuvuotta leimasi kulttuuri- ja nuorisolautakunnassa virinnyt keskustelu museon siirrosta tai lakkautuksesta.

Simo Kotilainen

1. MENNEISYYS

Keisarillinen senaatti teki päätöksen museon perustamisesta 14.12.1888. Käsityön museo toimi vuosina 1890- 1908 Helsingissä Taideteollisuusmuseon yhteydessä ja Suomen Taideteollisuusyhdistyksen alaisuudessa. Puutyönopettaja Vera Hjelt osti ensimmäiset 619 esinettä kokoelmiin Pariisiin maailmannäyttelystä vuonna 1889. Kokoelmia kartutettiin vuoteen 1906 asti pääasiassa ulkomaisilla esineillä ja työvälineillä.

Vuonna 1908 museo siirtyi Valtion kotiteollisuustoimiston hallintaan, ja 1910-1920- luvulla Valtion kotiteollisuusmuseolla, kuten museota siihen aikaan kutsuttiin, oli omat näyttelytilat ja kirjasto. Kotiteollisuustoimiston tilanpuutteen vuoksi museon esineet siirtyivät uudelleen Taide-teollisuusmuseoon vuosiksi 1928- 1933. Varastoituna esineet olivat vuoteen 1982 asti muutamaa kokoelmista koottua näyttelyä lukuun ottamatta.

Museo avattiin uudelleen yleisölle Jyväskylässä 10.6.1983 nimellä Suomen kotiteollisuusmu-seo ja sen ylläpitäjiksi tulivat Jyväskylän kaupunki ja opetusministeriö. Vuonna 1992 museon yhteyteen perustettiin Suomen kansallispukukeskus ja saman vuoden lopussa museo nimettiin viiden ensimmäisen museon joukossa valtakunnalliseksi erikoismuseoksi. Konservointikeskus siirtyi museon hallintaan vuonna 1995. Museon nimi muutettiin Suomen käsityön museoksi 1.1.1997 alkaen. Näin palattiin museon alkuperäiseen nimeen. Kesällä 2000 museo aloitti toimintansa uusissa tiloissa keskellä kaupunkia.

2. ERIKOISMUSEOTOIMINTA

Suomen käsityön museo toimii valtakunnallisena käsityön ja käsiteollisuuden erikoismuseona, jonka tehtäviin kuuluu huolehtia erikoisalansa museokokoelmien valtakunnallisten rekisterien ylläpidosta sekä samaa erikoisalaa edustavien museoiden yhteistyöstä. Erikoismuseoiden tulee perusnäyttelyissään antaa kattava kuva omasta erikoisalastaan, tuottaa alansa näyttelyitä, myös kiertonäyttelyitä sekä luoda ja ylläpitää yhteyksiä alan korkeakouluihin ja tutkimus-laitoksiin ja alalla toimiviin yhdistyksiin ja järjestöihin. Lisäksi museoiden tulee luoda kansainvälisiä yhteyksiä ja seurata kansainvälistä kehitystä.

Aiempien vuosien tapaan myös vuoden 2005 näyttelytoiminnalle oli kuvaavaa tiivis yhteistyö ja voimavarojen yhdistäminen museon ja monien eri toimijoiden kesken. Yhteistyössä oli mukana eri puolilta Suomea mm. ammattikäsitöläisiä, alan harrastajia, museoita, yhdistyksiä sekä lukuisa joukko eriaisteisia oppilaitoksia.

Museon tuottama Onko hajua ? - näyttely oli vuoden aikana esillä neljässä muussa museossa ja toinen museon tuottama näyttely Suomalainen koru 4 oli vuoden aikana esillä kahdessa muussa museossa.

Museon tuottama Sitting on Green Gold - näyttely on suunniteltu kertomaan suomalaisen puun tarinaa eri puolilla Eurooppaa museoissa sekä taide- ja tiedekeskuksissa. Näyttely aloitti kierroksensa vuonna 2004 Sloveniasta, jossa se oli esillä vuoden loppupuolelle saakka.

Opetusministeriön harkinnanvarainen valtionavustus kohdistui vuonna 2005 Konservointikeskuksen toimintaan, luettelointiin, tulevan ryijynäyttelyn valmisteluun, Kansallispukukeskuksen hankkeisiin, pohjoisenkäsityöprojektiin sekä kansainväliseen toimintaan ja markkinointiin.

Museon ja kansallispukukeskuksen tietopalvelut toimivat valtakunnallisesti. Museolla on vapaassa internetkäytössä yli 50 000 viitettä kuudessa oman alansa eri tietokannassa: alan tutkimukset, bibliografiat ja arkistot, kansallispuvut sekä museon kirjasto ja kokoelmat. Tietokantoja käytti vuoden aikana noin 3654 kävijää ja internetkontaktit mukaan lukien museon tietopalvelukontakteja oli vuoden aikana kaikkiaan noin 34 872.

Konservointikeskus on palvellut asiakkaita koko maan alueella. Museon ja Konservointikeskuksen henkilökunta on konsultoinut muita museoita ja yhteisöjä museoammattillisissa kysymyksissä sekä mm. Polydoc - tietokantaohjelman käyttöön liittyvissä kysymyksissä. Ohjelmaa käyttäville museoille järjestettiin koulutuspäivä 26.5.2005.

3. NÄYTTELYT

3.1 PERUSNÄYTTELY

Vuoden 2000 kesällä valmistunutta Käsityössä elämän tuntu - perusnäyttelyä on täydennetty uusilla esineillä aiempien vuosien tapaan. Käsityössä elämän tuntu ja Kansallispuukokeskuksen perusnäyttelyn osittainen uudistus on aloitettu ja tilaan hankittiin av- laitteistoa.

3.2 VAIHTUVAT NÄYTTELYT

Merkittävä seikka museon vuoden näyttelytoiminnassa oli näyttelyiden kierrättäminen. Museon tuottamia näyttelyitä kiersi Suomessa ja ulkomailla kaikkiaan kolme.

Vuoden 2005 aikana Suomen käsityön museon tuottamia näyttelyitä oli esillä seuraavilla paikkakunnilla:

Suomalainen koru 4
- Joensuun taidemuseo
- Amos Andersonin taidemuseo, Helsinki

Onko hajua?
- Kuopion luonnontieteellinen museo
- Arx, Hämeenlinna
- Porin maakuntamuseo, Pori
- Keuruun museo

Latentista patentti
- Lapin maakuntamuseo, Rovaniemi

Sitting on Green Gold - Chairs from Finland
- Ljubljana, Slovenia 3.12.2004 - 12/2005
Slovenian Etnografinen museo kutsui 13 yhteistyömuseoaan Euroopan eri maista juhlimaan kanssaan uusia näyttelytiloja



*Kuvassa olevan divaanin on suunnitellut Simo Heikkilä ja toteuttanut Johannes Lehtinen
Kuva: Jyväskylän ammattiopisto/Käsi- ja taideteollisuusoppilaitos/valokuvausalan opiskelijat*

Ljubljanassa. Kultakin museolta toivottiin juuri kyseiselle maalle ominaisen esineen, materiaalin tai työtavan esittelyä. Suomea yhteishankkeessa edusti Suomen käsityön museo, jonka tuottamassa näyttelyssä esiteltiin suomalaisten metsäsuhdetta, puunkäytön historiaa ja nykypäivää. Näyttelyn esimerkkiesineinä toimivat tuolit vanhasta juurakkojakkarasta aina tietokoneohjastusti valmistettuun vaneri- istuimeen asti.

Sitting on Green Gold - näyttely on suunniteltu matkustamaan. Slovenian jälkeen näyttelyn on määrä kiertää 2006 - 2007 eri puolilla Eurooppaa museoissa sekä taide- ja tiedekeskuksissa. Opetusministeriö on tukenut näyttelyä ja ulkoministeriö on osallistunut näyttelyn kustannuksiin omalta osaltaan mm. kuljetusjärjestelyin.

18.12.2004 - 6.3.2005 Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita

Suomen käsityön museon 2003 aloittama pöytäliinujen dokumentointi ja tallennusprojekti toi museon kokoelmiin yli 300 liinaa. Lahjoitettujen liinujen yhteydessä kerättiin runsaasti muistitietoa ja kuvia liinujen valmistuksesta, käytöstä, niihin liittyvistä tarinoista sekä naisen arjesta 1800-luvulta nykypäivään saakka. Museon omasta kokoelmasta sekä keräyksen aikana kokoelmiin karttuneista uusista liinoista koottiin näyttely Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita. Näyttelyssä esiteltiin liinujen ohella niiden

historiaa ja valmistustekniikoita sekä liinoin liittyvää muistitietoa ja tarinoita. Näyttelyn liinat kertoivat tarinoita sukupolvien ketjussa naisena olemisen iloista, suruista ja unelmista.

Museon liinaprojektin aikana kertyneen aineiston pohjalta julkaistiin erilaisia näkökulmia pöytäliinoiniin valaiseva artikkelikooste. Näyttelyyn liittyi useita yleisötapahtumia: luentoja, ilmaisia teemaopastuksia, tekstiilikonservaattoreiden neuvontapäivä, liinoiniin liittyviä työnäytöksiä sekä ohjattuja työpajoja.

Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita - näyttely oli Suomen käsityön museon tuottama ja näyttelyn sisällön sekä ulkoasun suunnitteli museon henkilökunta. Näyttelyssä esillä olleet liinat konservoitiin näyttelykelpoisiksi Konservointikeskuksessa.

16.3.- 1.5.2005 SIIRTYMÄ
100 vuotta Keski-suomalaisista käsi- ja taideteollisuusalan koulutusta

Vuosi 2005 oli Jyväskylän ammattiopiston Käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen 100- vuotisjuhlavuosi. Oppilaitos sijaitsee Petäjäviedellä ja se tunnettiin aikaisemmin nimellä Keski- Suomen käsi- ja taideteollisuusoppilaitos. Osaksi Jyväskylän ammattiopistoa oppilaitos tuli 1.1.2005. Oppilaitoksesta valmistuu vaatetuksen, paperialan, nukkemuotoilun, metalli- ja puualan artesaaneja sekä valokuvaajia.

Juhlanäyttelyssä esiteltiin töitä noin sadalta oppilaitoksesta valmistuneelta tai vielä opiskelevalta opiskelijalta. Juhlanäyttelyyn pyydettiin teoksia noin 40 entiseltä opiskelijalta, jotka ovat saaneet ensi kosketuksensa käsityöhön Petäjäviedellä. Useimmat heistä toimivat yrittäjinä Keski-Suomessa. Pääosa näyttelyaineistosta oli uusia esineitä ja oivalluksia eri materiaaleista toteutettuina. Mukana oli myös arkistomateriaalia ja kudontatöitä menneiden vuosien käsi- ja taideteollisuuden opetuksesta. Näyttely esitteli nykyisen oppilaitoksen käsi- ja taideteollisuuden perustutkinnon kaksi koulutusohjelmaa: tekstiilin ja vaatetuksen koulutusohjelman ja esinesuunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelman sekä kuvallisen ilmaisun perustutkinnon.

Siirtymä- näyttelyn juryna ja arkkitehtinä toimi sisustusarkkitehti Simo Heikkilä. Näyttely oli mukana opetusministeriön tukemassa

Muotoilun Vuodessa 2005. Siirtymä- näyttelyn avasi opetushallituksen ylijohtaja Riitta Kaivosoja. Näyttelyyn liittyi Jyväskylän ammattiopiston opiskelijoiden työnäytöksiä ja muotoilija Harri Koskisen luento, joka tuotettiin yhteistyössä Jyväskylänseudun kansalaisopiston kanssa.

12.5.- 11.9.2005 Latentista patentti - keksintöjen maailma

Keksijä on luova ihminen, joka näkee ongelman siinä, missä kukaan muu ei sitä huomaa ja pyrkii kehittämään ongelmaan ratkaisun. Keksimisessä juuri ongelman havaitseminen on lähtökohta ratkaisun löytymiselle. Suomen käsityön museon vuoden päänäyttelyssä kurkistettiin keksintöjen maailmaan. Museon tuottamassa koko perheen näyttelyssä esiteltiin nykyajan keksijän työtä joskus latenttienkin ideoiden kehittelystä patenttiin saakka.

Latentista patentti - näyttelyssä esillä olleisiin keksintöihin liittyi ennakkoluulottomien oivallusten lisäksi prototyyppien kehittelyä, aivojen ja käsien motoriikkaa, käsityötä. Näyttelyssä oli vahva ekologinen näkökulma: monet keksinnöistä oli tehty kierrätysmateriaaleista tai niiden avulla edistetään kierrätystä ja ympäristön kestävää kehitystä. Moni keksinnöistä soveltui myös kesämökeille, esim. tuuligeneraattori, hajuton ekohuussi ja aurinkogrilli. Latentista patentti - näyttelyssä oli esillä keksintöjä paritakymmeneltä keksijältä ja yritykseltä eri puolilta Suomea. Varsinaisten keksintöjen ohella näyttelyssä esiteltiin keksijöitä, ihmisiä ideoiden takaa. Näyttelyn läpi kulki kurkistusluukkujen polku, jossa esiteltiin jokapäiväistä arkea helpottavia keksintöjä ja niiden keksimiseen liittyvää historiaa.

Näyttelyn esillepanon suunnittelivat ja toteuttivat Keski- Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n tilasomistuksen ammatillisen lisäkoulutuksen jatkokoulutusopiskelijat. Näyttelyn graafisesta ilmeestä vastasi Markus Viitakoski. Näyttelyn rakenteet tukivat keksintöjen ekologista teemaa. Värikkäät rakenteet oli valmistettu kierrätysmateriaaleista, autonrenkaista ja kuormalavoista.

Näyttelyssä oli mahdollisuus kokeilla omia pulmanratkaisutaitojaan sekä jättää muille näyttelyssä kävijöille oman arkipäivää helpottavan niksini tai keksiä uusiokäyttöä



*Batikki-tekniikalla tehtyjä naamioita Keski-Jaavalta Yogyakartan kaupungista.
kuva: SKM/Anneli Hemmilä-Nurmi*

jokapäiväisille kotitalousjätteille. Tee-se-itse - keksintöpaja oli avoinna yleisölle koko näyttelyn ajan, heinäkuun ohjatusti.

Latentista patentti -näyttelyn avasi Suomen keksijäin keskusliiton Keke ry:n puheenjohtaja Pentti Vilmi. Jyväskylän lisäksi näyttely oli esillä Rovaniemellä Lapin maakuntamuseossa 29.9.-13.11.2005.

22.9.- 4.12.2005 Minun Indonesiani Bali, Jaava, Sumatra ja Sumba reppumatkaajan silmin

Jyväskyläläisen antropologin Irmeli Suviolan käsikirjoittama ja Suomen käsityön museon tuottama näyttely, tutustutti kävijät reppumatkaajan silmin Indonesian saarten elämään, käsityöhön ja kulttuuriin. Näyttelyn esineistö koostui pääosin Suviolan omista, vuosina 1997- 2005 suoraan tekijöiltä Indonesian saarien pienistä maalauskylistä, toreilta, tai suurten tehtaiden myymälöistä ja kaupunkien marketeista hankkimista tekstiileistä ja niiden valmistukseen liittyvistä esineistöä. Osan esineistä, mm. kangaspuut, Suviola kävi hankkimassa näyttelyä varten Indonesiasta.

Tekstiilit ovat olleet Suviolan keräilyn kohteena alusta lähtien niiden näyttävyyden, kauneuden, kiinnostavien tekniikoiden ja helpon kuljetettavuuden vuoksi. Indonesianaiset tekstiilit tarjoavat myös kiinnostavan näkökulman kokonaiseen kulttuuriin niissä säilyneiden perinteiden ja voimakkaiden kulttuuristen merkitysten vuoksi. Tekstiilien ohella näyttely tarjosi kosketuksen myös Indonesian muuhun käsityötaitoon

sauvanukkien, nukketeatterin, keramiikan ja koritöiden kautta.

Irmeli Suviola on valinnut ja hankkinut esineistöä kansatieteen ja kulttuuriantropologian näkökulmista. Kokoelmaansa hän on kartuttanut näyttelytarkoitusta ja kulttuurin esittelyä varten. Suviolan yksityiskokoelman lisäksi näyttelyssä oli Skm:n kokoelmiin hankittua esineistöä. Osa esineistä lainattiin Indonesian Suomen suurlähetystöstä, batiikkitaiteilija Sirpa Hasalta, lähetystöavustaja, tutkija Reijo Lainelalta sekä Helinä Rautavaaran museosta Espoosta ja sisustusmyymälä Bataviasta Helsingistä.

Indonesialainen kulttuuri tuli yleisölle tutuksi runsaan oheisohjelmiston kautta. Yhteistyössä Jyväskylän seudun kansalaisopiston kanssa järjestettiin Irmeli Suviolan luento Indonesian tekstiiliperinteestä. Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen laitoksen ja Lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuurianton kanssa valmistettiin yhteistyössä näyttelyyn liittyen esikoulu- ja ala-asteikäisille nukketeatteriesityksiä.

Lisäksi näyttelyopastukset, työpajat ja työnäytökset lennättivät yleisön maapallon toiselle puolelle syksyn aikana viikoittain. Erityisen suosittuja olivat päiväkodeille ja kouluille suunnatut lasten työpajat sekä tutkimusretket.

Näyttelyn suunnittelusta ja toteutuksesta vastasivat Irmeli Suviola ja Suomen käsityön museon henkilökunta, näyttelyn graafisesta ilmeestä Sari Pylkkänen. Näyttelyn äänimaailmat tuotti Reijo Lainela yhteistyössä YLEN:n Radioateljien kanssa. Minun Indonesiani - näyttelyn avasi Indonesian suurlähettiläs rouva Indira Murti.

Näyttelyn toteutusta tukivat Opetusministeriö, Indonesian Suomen suurlähetystö, Metso Paper Oyj, Helin matkatoimisto, Sisustusmyymälä Batavia, Viherlandia ja Kinnunen Oy. Näyttelyn yhteistyökumppaneina toimivat Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen laitos, Lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuurianton, Suomen merimuseo ja YLE:n Radioateljee.

Minun Indonesiani näyttely avautuu syksyllä 2007 Helinä Rautavaaran museossa Espoossa.

17.12.2005 - 5.3.2006 Metrin juhlaa - uudet kuviot kankaalla
Tekstiilitaiteilijat TEXO ry 50 vuotta

Tekstiilitaiteilijat TEXO ry on vuonna 1956 perustettu suomalaisten tekstiilitaiteilijoiden ja -suunnittelijoiden ammatillinen järjestö. 50-vuotias yhdistys juhlisti toimintaansa vuoden 2006 kuluessa useilla näyttelyillä ja tapahtumilla eri puolilla Suomea. Juhlavuoden aloitti Suomen käsityön museon näyttely Metrin juhlaa - uudet kuviot kankaalla.

Metrin juhlaa -näyttelyn tavoitteena oli tuoda esille uusia teollisesti tai käsiteollisesti valmistettuja kankaita ja niiden suunnittelijoita. Kaikilla TEXO ry:n jäsenillä oli mahdollisuus tarjota näyttelyyn vuonna 2003 tai sen jälkeen suunniteltuja töitä. Näyttelyn juryn muodostivat design manager Laura Sarvilinna, muotoilija Harri Helorinne sekä mallistopäällikkö Pirjo Kääriäinen. Näyttelyyn tuli ehdotuksia 42 suunnittelijalta. Eniten ehdolla oli painokankaita, jotka siten nousivat myös näyttelyssä pääosaan. Jury valitsi ehdotuksista 37 kangasta 22:lta suunnittelijalta. Näyttelyyn osallistuivat suunnittelijat Maija Arela, Hannaliisa Hailahti, Pirkko Heikkilä, Elina Helenius, Anna Huhta, Fujiwo Ishimoto, Laura Isoniemi, Laura Järveläinen, Jarkko Kallio, Eija Karjalainen, Merja Keskinen, Johanna Kunelius, Katja Lehtonen, Outi Martikainen, Jaana Pajuniemi, Sari Puhto, Seija Ranttila, Elina Rebers, Tiina Ripatti, Elina Savolainen ja Jaana Väisänen.

Jury painotti valinnoissaan ajankohtaisuutta ja uutta, raikasta ilmettä. Näyttelyyn haluttiin mukaan myös erilaisia tyyliisuuntia. Kaikissa kankaissa oli joko visuaalinen tai tekninen oivallus tai ne olivat monikäyttöisiä, moniin eri tuotteisiin sopivia. Jury jakoi valitut työt kolmeen ryhmään: värikkäät painokuvat, graafiset musta- valkoiset ja materiaaliin perustuvat kankaat. Tämä ryhmittely toistui myös näyttelyssä. Varsinaisten kankaiden lisäksi näyttelyssä esiteltiin valmiita tuotteita sekä havainnollistettiin painokankaan valmistuksen eri työvaiheet ideasta tuotteeksi.

Metrin juhlaa -näyttelyn tuottivat yhteistyössä



*Anna Pylsy esittelee suunnittelemaansa Pappatunturi-paitaa.
Kuva:SKM/Laura Korhonen*

Suomen käsityön museo ja Texo ry. Näyttelyn visuaalisen sekä graafisen ilmeen suunnittelusta vastasi tekstiilisuunnittelija Hanna Kerman. Vuoden 2005 tekstiilitaiteilija Kaarina Kellomäki oli näyttelyssä mukana kutsuttuna taiteilijana uniikeilla painokankaillaan. Hän myös avasi näyttelyn. Metrin juhlaa näyttelyyn liittyi työnäytöksiä, tekstiilitaiteilija Juha Laurikaisen luento sekä ohjattuja opastuksia ja työpajoja päiväkodeille ja kouluille.

Metrin juhlaa - näyttely kiertää Suomen käsityön museon jälkeen keväällä 2006 Forssan museossa ja kesällä 2006 Verkarannassa Tampereella.

3.3 MUUT NÄYTTELYT

GALLERIANÄYTTELYT

Gallerian tarkoituksena on herätellä ohikulkijoita käsityön ajankohtaisiin ilmiöihin niin ammattilaisen, harrastajan kuin taiteenkin näkökulmasta sekä houkutella kävijöitä piipahtamaan museoon. Tilan valaistus ja näkyvyys sallii gallerian näkymisen kävelykadulle 24 tuntia vuorokaudessa. Galleriaan on aina vapaa pääsy.

Gallerian näyttelyt 2005
12.1.- 20.3. Kirjailut seikkailut. Nina Hartikainen.

23.3.- 24.4. Nawa, nawa! Kuvia, tarinoita ja kosketuksia Namibiasta
27.4.- 12.6. Kaislapunoksia. Sari Saarikoski ja Anelma Savolainen.
15.6.- 14.8. Puilla paljailla Puusepäntiike Tuulipuu.
17.8.- 16.10. Kirjansidontaa Tarja Rajakankaalta
4.- 16.10. Ihanat matot rannalla. Keski- Suomen Martat
19.10.- 20.11. Tartu siipeen. Sami Rinne Design
23.11.- 2005- 8.1.2006 Suvun joulu.
Nukkenäyttely Suomen nukketaitelijoilta

NÄYTÖNPAIKKA 2005

Näytönpaikassa tammikuun alussa esiintyi seitsemäs Nuorten taidepaja ja Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen Työtaito 2- hanke Kaapista ulos - näyttelyllään. Helmikuussa näyttelytilan otti haltuun Taito-Keskuksen järjestämä Tilasomistuskoulutus teemalla Tila haltuun. Maaliskuussa oli vuorossa Jyväskylän aikuisopiston, käsi- ja taideteollisuusalan paperiartesaanikoulutuksen fantasiapukuja paperista: Kaunottaria ja Hirviöitä.

Keväällä oli Punos ry:n näyttely Koriko, jossa visioitiin vuoden 3000 koria säilyttimenä. Kesän ajan oli jo perinteinen Jyväskylän käsityökoulun kesänäyttely teemalla: Kiinalaisia kertomuksia ja Viikinkisaagoja. Elokuussa oli esillä nuori taitaja Anna Pylsy, lande by Anna - tekstiilinäyttelyllään. Syyskuussa Näytönpaikan ikkunassa ihasteltiin Leila Rantalaisen Käsinpainettuja sisustustekstiilejä.

Marraskuussa oli vuorossa Jyväskylän aikuisopiston, käsi- ja taideteollisuusalan nukkemuotoiluopiskelijoiden Arja Leppäsen ja Sirpa Kuoppamäen nukkeja ja maalauksia. Näyttely oli opiskelijoiden näyttötutkimuksen osa, samoin kuin joulukuussa tekstiilialan artesaaniopiskelija Kati Nuijanmaan huovutustöiden näyttely. Nuijanmaan näyttely oli toteutettu yhteistyössä Lahden Muotoiluinstituutin koru- ja hopeamuotoilun opiskelija Auli Rokan kanssa. Näyttely oli nimeltään Vulpes, vulpes.

4. MUSEOPEDAGOGIIKKA

Museopedagogiikan tehtävänä on olla tulkkina museon ja eri yleisöjen välillä. Museon toimintaan yleisö voi tutustua erilaisissa opastuksissa, työpajoissa ja tapahtumissa. Yhteistyö eri toimijoiden välillä on itsestäänselvyys. Museolehtori on toiminut näytönarvioijana erilaisille opiskelijoille.

Opastukset

Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita - näyttelyyn järjestettiin opastettuja tutustumisia ja Kirjottupinssi- työpajoja päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille helmikuussa neljän viikon aikana. Siirtymä- näyttelyn yhteydessä oli opastuksia nuorille liittyen alan koulutukseen ja käsityöläisyyteen. Syksyllä Patentista latentti - näyttelyyn oli myös opastuksia kahden viikon aikana. Vuoden onnistuneimmat opastukset olivat Minun Indonesiani - näyttelyn yhteydessä järjestetyt 'Äkkilähdöt Indonesiaan', joilla asiakkaat joutuivat yllättäen keskelle indonesialaista kulttuuria, historiaa, luonnonolosuhteita ja tietenkin tekstiilejä. Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen laitoksen kanssa yhdessä järjestettiin indonesialaisia nukketheateriesityksiä 12 kertaa.



Anu Kirkinen valmistaa filigraanikoruja.
Kuva: SKM/Pekko Seppälä

Työpajatoiminta

Tutka- museokerho, joka on suunnattu noin 10- vuotiaille pojille ja tytöille kokoontui keväällä kuusi ja syksyllä viisi kertaa. Teemoina olivat mm. ristipistot, harakanvarpaat, huovutus, punonta, kierrätys ja indonesialaiset korut. Aikuisille suunnatuissa Studio-työpajoissa väännettiin rautalangasta, painettiin kasseja, tehtiin taidekirjoja ja joululahjavalvojisissa punottiin kransseja sekä tehtiin kastamalla kynttilöitä.

Suurelle yleisölle suunnatuissa nonstop-työpajoissa huovutettiin heijastimia, askarreltiin virpomisvitsoja ja vappunaamareita. Syksyllä yleisön pyynnöstä järjestettiin käsityönopettajille koko päivän kestävä batikkipaja, jonka opettajana toimi Sirpa Hasa.

Työnäytökset

Gallerianäyttelyn taiteilijatapaamisia oli työnäytöksien muodossa Nina Hartikaisen, Sari Saarikosken, Tarja Rajakankaan ja Sami Rinteen näyttelyiden yhteydessä. Muita työnäytöksiä olivat kirjjonnan harrastaja Mirjami Peltosen työnäytös leikekirjonnasta ja hardanger- tekniikasta, Anu Kirkisen filigraanikorujen valmistuksesta, Sveta Peuran munanmaalauksesta, Hannele Hakasen kolmiulotteisen paperin valmistuksesta sekä Sirpa Hasan batiikinvalmistuksesta. Lisäksi Jyväskylän aikuisopiston, käsi- ja taideteollisuusalan opiskelijat esittelivät taitojaan tekstiili- ja nukkemuotoilun koulutusaloilta.

Museossa järjestettiin myös tekstiilikonservaattoreiden neuvontapäivä. Villan karstausta- ja kehruutyönäytös herätti katsojissa ihastusta ja innokkaimmat pääsivätkin kokeilemaan langan kehräystä.

Luennot

Luentoja järjestettiin neljä: Varpu- Leena Tirronen luennoi puhuttelevista pöytäliinoista, Harri Koskinen muotoilusta materiaalin ehdoilla, Irmeli Suviola indonesialaisista tekstiileistä ja Reijo Lainela indonesialaisesta nukketeatterimusiikista.

5. KOKOELMAT

5.1 Esinekokoelmat

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuonna 110:llä päänumerolla, joista 94 on lahjoituksia ja 15 ostoja. Kokoelmat karttuivat mm. 60

ryijyllä, jotka pääosin olivat lahjoituksia. Vuoden 2005 alussa aloitettu ryijy- aiheinen tallennusprojekti tähtää syksyllä 2007 avautuvaan omia ryijykokoelmia esittelevään näyttelyyn. Kaikkiaan esineitä luettelointiin vuoden aikana 788 kappaletta.

Kokoelmissa oli kertomusvuoden päättyessä kaikkiaan noin 23 000 esinettä, joista noin 19 100 esineen tiedot on siirretty tietokoneelle. Noin 8 960 tietokoneelle luetteloidun esineen tietojen yhteyteen on liitetty digitaalinen tunnistuskuva esineestä. Museon esinekokoelmien tietoja voi selailta myös internetin kautta. Kansallispukukeskuksen kokoelmassa on 1 785 luuteloitua esinettä.

Kokoelmiin vuoden aikana ostettu vanhempi esineistö käsittää etupäässä ryijyjä. Käsityöläisiltä ostettiin kokoelmiin nykyaikaan sidoksissa olevia tuotteita. Eri materiaaleista ja eri tekniikoin valmistettua esineistöä hankittiin museon kokoelmiin myös Pohjoisen käsityöt - dokumentointi- ja tallennusprojektin yhteydessä.

LAHJOITTAJAT

Parhaimmat kiitokset kaikille museotoimintaa lahjoituksin tukeneille.

Ahola, Aija
Almi, Sakari
Berglund, Marja- Liisa
Elo- Koskinen, Anja
Halme, Leena- Kaisa
Hartikainen, Leena
Hirvi, Maija- Liisa
Hovilainen, Maija- Liisa
Huopaniemi, Maria
Huopaniemi, Olli
Huopaniemi, Anne
Huuska, Toini
Hytönen, Riitta
Jakola, Riitta
Johnson, Seija
Juhola, Sinikka
Jääskeläinen Kristina
Karlin, Sirkka
Karsisto, Eeva
Päivärinne, Heli
Kettunen, Maija
Kindt, Laila
Kinnunen, Hilppa
Kivinen, Tuija
Knuutinen, Pirjo
Kostamo, Eeva- Liisa

Kukko- Lieder, Arja
 Kuurojen koulu
 Kyllönen, Eriika
 Laakso, Marja- Maija
 Landgren, Eila
 Lindqvist, Hely
 Luutonen, Marketta
 Maarni- Mattila, Irmeli
 Manninen, Raija
 Matinpalo, Pirkko
 McKinnon, Maija
 Miettunen, Marjatta
 Mitronen, Kyllikki
 Murto, Riitta
 Muurela, Sirkka
 Nenonen, Anna- Maija
 Ohenoja, Esteri
 Oinonen, Outi
 Ojanen, Hilikka
 Oksala- Kaukonen, Ullamaria
 Pakarinen, Kyllikki
 Palomäki, Marketta
 Palonen, Helinä
 Peltomaa, Pirkko
 Peltonen, Ahti
 Pennanen, Riitta
 Perho, Marja- Liisa
 Piri, Markku
 Rajakangas, Tarja
 Rask, Petri
 Rautiainen, Lahja
 Rautioaho, Eila
 Rinne, Sami
 Råman, Pirkko
 Rönkkö, Marju
 Saarinen, Hannu
 Saarinen, Tuija
 Sairanen, Sinikka
 Salmi, Eila
 Sarrola, Ritva
 Schauman- Lönnqvist, Marianne
 Seppälä, Irma- Asta
 Sihvola, Jorma
 Silandrer, Anna- Kaisa
 Skogster, Anna
 Sovelius- Sovio, Eero
 Suominen, Helena
 Suontausta, Irmeli
 Takatalo, Seppo
 Turunen, Pirkko
 Töyry, Eeva
 Vaajakosken SOS- nuorisokoti
 Varonen, Ritva
 Vierkens, Aulikki ja Harry
 Visa, Risto ja Aulikki
 von Gross, Christer ja Hannele
 Vonlaufen, Maaretta
 Voss, Anja ja Paul



Lähikuva Aino Rutasen 1930-luvulla valmistamasta pöytäliinasta.
 Kuva: SKM/Anneli Hemmilä-Nurmi

Voudinmäki, Maila
 Väisänen, Elma
 Vääriskoski- Matero, Anja
 Wahlroos, Kirsti Iris
 Westermarck, Sirkka
 Ylä- Lahti, Ritva

5.2 Arkisto

Museon arkiston kartunta oli kertomusvuonna 46 päänumeroa. Kaikkiaan museon arkistossa on 1243 päänumeroa, josta on luetteloitu 928. Kansallispuhukeskuksen arkistossa on 634 päänumeroa, jotka kaikki on luetteloitu. Arkistossa museon aineistoa on noin 57 hyllymetriä ja noin 6,5 hyllymetriä on Kansallispuhukeskuksen aineistoa.

Tutkimustietokanta käsittää 16 256 nimekettä tutkimuksista, opinnäytteistä ja artikkeleista. Samasta tietokannasta löytyy myös painettujen bibliografioiden sisältämä aineisto. Ammattikasvatustietokannan lehtileikekirjojen nimekkeitä on tallennettu leiketietokantaan 2318. Tutkimustietokanta on käytettävissä internetissä samoin kuin Käsityön arkistot - tietokannan 848 viitetietoa.

Museon piirustusrekisteriin on tallennettu tietoja luonnos-, malli- ja työpiirustuksista yhteensä 5252. Piirustusten aiheina ovat mm. tekstiilit, huonekalut, työkalut, koneet, kulkuvälineet, astiat ja erilaiset pienesineet. Joihinkin piirustuksiin liittyy myös kuva. Tietokanta on käytössä internetissä. Piirustuskokoelmista oli kolmatta kymmentä tekstiilin luonnospiirustusta esillä Suomen metsämuseo ja metsätietokeskus Lustossa,

jossa käsiteltiin metsän ja tekstiilin kohtaamista Kankaalla- näyttelyssä.

LAHJOITTAJAT

Ahola, Aija
Carlsson, Elvi
Johnson, Seija
Halme, Eeva- Kaisa
Hirvi Maija- Liisa
Karvonen, Mirja
Kindt, Laila
Kostiainen, Eija/Farma maaseutukeskus
Lepoaho, Sari
Lindström, Marjatta
Linnoila, Liisa ja Matti
Matinlauri, Minna
Müller, Viena- Inkeri
Päivärinne, Heli
Ruhala, Heli
Ruohonen, Marjatta
Ryijypalvelu
Sovelius- Sovio, Eero
Suomen Käsityön Ystävät
Takatalo, Seppo
Vierkens, Aulikki ja Harry
Viljamaa, Ritva

5.3 KUVA- ARKISTO

Valokuvakokoelmien kartunta oli 57 kokoelmaa. Valokuvista on kertomusvuoden lopussa tietokoneella luetteloituina 22 514 kuvaa, joista 9 557 on liitetty tunnustuskuvatietokoneelle. Oman toiminnan dokumentoinnin lisäksi kokoelmia kartuttivat erityisesti kansallispukuihin ja ryijyihin liittyvien kuvien keräys. Käsityöläisyyden dokumentointia jatkettiin edelleen, tällä kertaa pohjoisessa. Materiaalia kertyi monessa muodossa ja sellaisia määriä, ettei luettelointia ole päästy vielä aloittamaan. Aineistosta on vasta kerätty talteen osa luettelointiin tarvittavista tiedoista.

LAHJOITTAJAT

Aarre, Inga- Liisa
Alasoini, Anneli
Anttila, Eeva
Autio, Anneli
Björkensten, Gunnel af
Haaga, Käthe
Hahl, Seija
Heino, Anneli
Hiekkanen, Elli
Hintikka, Kaisu
Hintikka- Rautaruoho, Helena

Hirvonen, Maire Anna- Liisa
Huuskonen, Kaarina
Hätönen, Kalevi
Jovero, Marja
Juntunen, Pekka
Kalela, Annukka
Kalliohonka, Margit
Kangasniemi, Seppo
Kapari, Ulla
Karjalainen, Salme
Karsisto, Eeva
Kekola, Tuula
Keskinen, Raija
Kiesi, Raili
Koivunen, Laila
Koli, Arja
Kontsas, Hillevi
Kuisma, Raili
Kultti, Sirkka
Kytölä, Pirkko
Lampelto, Reino
Lehtinen, Mirja
Lehtinen, Raila
Lindroos, Linda
Lindqvist, Leena
Mehto, Terttu
Merilä, Toivo
Metsola, Hilikka
Muurela, Sirkka
Nevalainen, Lahja
Nieminen, Eliisa
Niittypuro, Marketta
Nurmi, Pirkko
Näsi, Eeva- Liisa
Oksala, Saara
Pekkala, Liisa
Pennanen, Kylli
Piiro, Aira
Piltonen, Lea
Pirhonen, Anneli
Priia, Anja
Puntila, Tuula
Puustinen, Liisa
Pätynen, Leena
Pöyhiä, Marketta
Rahiala, Kari
Rantanen, Seija
Rautaharju, Saini
Rautakoski, Lea
Rautaoja, Maija
Rautioaho, Eila
Rausmaa, Helena
Riihiniemi, Annikki
Ritola, Eila
Räsänen, Eeva
Salminen, Marja- Helinä
Santamala, Heidi
Saukko, Sirpa

Sauvo, Tini
Savonen, Helinä
Seppälä, Irma- Asta
Seppälä, Paavo
Seppälä, Pekka
Silander, Anna- Kaisa
Sipilä, Outi
Skinnari, Helena
Takatalo, Seppo
Tammilehto, Kirsti
Tarkiainen, Liisa
Tengström, Mirjam
Tenkanen, Liisa
Tielinen, Ilkka
Tuovinen, Anna- Liisa
Uimonen, Kaarina
Unkuri, Ulla
Wahlroos, Kirsti Iiris
Vainio, Elise
Vanhanen, Anne
Vierkens, Aulikki ja Harry
Wilén, Marita
Vonlaufen, Maaretta
Åberg, Kristiina

5.4 Kirjasto

Käsikirjaston kartunta oli kertomusvuonna 162 nidettä. Tietokoneella luetteloituna on 5 862 nidettä. Kirjaston tietokanta sisältää myös Konservointikeskuksen kokoelmiin kuuluvat kirjat. Oma tietokantanaan ovat Kansallispukekokeskuksen kokoelman 246 nidettä. Kaikkien osastojen aineistot ovat yhteiskäytössä internetissä museon kotisivujen kautta.

Kertomusvuoden aikana tietopalvelussa ja kirjastossa palveltiin yhteensä 69 asiakasta.

6. SUOMEN KANSALLISPUKUKESKUS

Kansallispukekokeskuksen pääasiallinen tehtävä on kansallispukeihin liittyvän tiedon ja taidon esille tuominen. Tämä tapahtuu perusnäyttelyn ja vaihtuvien näyttelyiden, opastusten, tietopalvelutoiminnan, työnäytösten ja työpajojen avulla.

Kansallispukekokeskus toimii Jyväskylän kaupungin ja Suomen kansallispukekoneuvoston välisen vuonna 1992 tehdyn perustamissopimuksen pohjalla. Jatkosopimus allekirjoitettiin alkuvuodesta 2003. Sopimuksen mukaan 92 kansallispukeiden mallikappaletta talletettiin Suomen käsityön museoon.

Meidän aikamme kansanpuvut, kansallispuvut

ja muinaispuvut esittäytyvät Käsityössä elämän tuntu - perusnäyttelyn kansallispukeuosiossa. Näyttelyn teemoina ovat jo olemassa olevien kansallispukeiden uudistustyö ja uusien puken tutkimus- ja kokoamistyö, eri alueiden kansallispuvut ja kansanomaisen puken taituminen. Esillä olevat esineet edustavat Suomen kansallispukekoneuvoston mallipukukokoelmaa, suomenruotsalaisia kansallispukeja, muinaispukeja, käsityön opetukseen liittyviä kansallispukeaiheisia nukkeja, kansallispukekirjallisuutta sekä kansallispukeiden päähineitä. Näyttelykokonaisuus on toteutettu yhdessä Suomen kansallispukekoneuvoston kanssa ja esillä ovat myös Inarin saamelaisen naisen talvinen juhlapuku, karjalainen feresi sekä romaninainen puku.

Kansallispukekokeskuksen tietopalvelussa on tietoa ja kirjallisuutta kaikkiaan noin 400 suomalaisesta kansallispuvusta, niiden hankinnasta ja valmistuksesta. Keskuksessa on myös mahdollisuus tutustua tietoon muinaispuvuista ja Suomen vähemmistöjen puken taitumisesta. Tietopalvelussa voi omatoimisesti tutustua kansallispukeja käsittelevään materiaaliin. Kesällä Suomen kansallispukekoneuvosto vastasi kansallispukeihin liittyviin tietopalvelukysymyksiin. Kansallispukekokeskus vastasi vuoden aikana 786 tietopalvelukysymykseen. Kansallispukekoneuvoston kanssa yhteistyössä jatkettiin kansallispukeja esittelevän www- sivuston (www.kansallispuvut.fi) kokoamista. Sivusto avattiin yleisön käyttöön loppuvuonna 2005 ja se sai heti positiivista palautetta.

Kansallispukeihin liittyvät kuvat ja tarinat -projekti aloitettiin myös loppuvuonna 2004 ja sitä on jatkettu kertomusvuonna. Tarkoituksena on koota kansallispukeihin ja niiden käyttöön ja arvostukseen liittyvää valokuva- aineistoa tarinoiden kera. Myös pukeja tallennetaan keskuksen kokoelmiin projektin yhteydessä. Projekteihin on saatu opetusministeriön harkinnanvaraista avustusta.

6.1 Kansallispukekokeskuksen kokoelmat

Suomen käsityön museoon ja kansallispukekokeskukseen on deponoitu Suomen kansallispukekoneuvoston tutkimustyön tuloksena syntynyt yli 90 pukua käsittävä mallipukukokoelma. Osa näistä puvuista lainattiin eri näyttelyihin ja kansallispukekokeskus huolehti niiden lähettämiseen liittyvistä

käytännön toimista. Kansallispukekeskus tallentaa myös omiin kokoelmiinsa kansan- ja kansallispukeja sekä niihin liittyvää materiaalia. Kokoelma karttui vuoden 2005 aikana useilla lahjoituksilla.

LAHJOITTAJAT

Beien, Irma
Hirvi, Maija- Liisa
Hortling, Inkeri
Museovirasto
Muurela, Sirkka
Seppälä, Irma- Asta

6.2 KUJALLA - PUKUKOHTAUKSIA

Kansallispukekeskuksen tietopalvelun edustalla olevalla Kujalla esitellään kansallispukeja sekä muita vaatetukseen ja perinteiseen pukeutumiseen liittyviä ilmiöitä lyhytaikaisissa vaihtuvissa näyttelyissä.

26.11.2004 – 13.2.2005 Mirjam Hiltusen kansallispukeiset nuket
18.2. – 29.5. Silkkiä, sarkaa, säämiskää
Taina Kangas kansallispukevalmistajana 20 vuotta
3.6. – 25.9. Keksi kansallispuke !
30.9. - Kansanomaiset sukat

Työnäytökset ja työpajat

Kansallispukeutaitaja Tuula Tanttula –Murto esitteli karjalaisten kirjontojen valmistusta lauantaina 22.1. Työnäytös liittyi Muurahaisenpolkuja ja harakanvarpaita – pöytäliinanäyttelyyn.
Kyllikki Mitronen ja kansallispukeutaitaja Marjo Vainio esittelivät sujuvaa sukantekoa perjantaina 7.10. Työnäytös liittyi Kansanomaiset sukat – näyttelyyn.
Silkkiä, sarkaa, säämiskää – näyttelyyn liittyi kaksi kansallispukeutaitaja Taina Kankaan vetämää työpajaa. Rinta rottingilla – työpajassa valmistettiin silkkikirjottu rintakoru ja Pistoin ja paloin – työpajassa valmistettiin tekstiilitaulu alikeompeluna ja kirjojen.

Luennot

Marjo Vainio luennoi Suomen kansallismuseon sukka- aarteista perjantaina 7.10. Luento liittyi Kansanomaiset sukat – näyttelyyn.

6.3 Muut tapahtumat

Suomalainen kansallispuke täytti 120 vuotta ja sitä juhliittiin maassamme erilaisin tapahtumin. Suomen kansallispukekeskus järjesti kansallispukevun syntymäpäiväjuhlat lauantaina 20.8. Tapahtumassa sai tehdä edullisia hankintoja omaan kansallispukeeseen myyntitorilla, ihaila kansallispukeutaitajien työnäytöksiä sekä nähdä eri alueidemme kansallispukeja mittavassa kansallispukenäytöksessä. Syntymäpäiväjuhla kokosi paikalle ennätysmäärän kansallispukeista kiinnostuneita ihmisiä ja sai runsaasti julkisuutta ja kiitosta. Juhla toteutettiin yhteistyössä eri kansallispukeuosajien kanssa.

Kansallispukekeskuksen amanuenssi osallistui juhluvuoden päätapahtumaan Kurtikka ja Kostuli – seminaariin Lappeenrannassa sekä Kansallispukeutaitajien Tallipiha- viikkoon Tampereella.

7. KONSERVINTIKESKUS

Konservointikeskuksen erikoisalana on vanhojen ja uusien arvotekstiilien konservointi sekä näiden vaikeasti käsiteltävien tekstiilien huolto ja puhdistus. Konservointikeskuksen asiakkaita myös neuvotaan tekstiilien ja muidenkin arvokkaiden esineiden säilytyksessä ja esillepanossa. Osa Konservointikeskuksen asiakkaista on yksityishenkilöitä, osa on muita museoita sekä erilaisia yhteisöjä, seurakuntia tai liikelaitoksia, joiden hallussa on arvokas yksittäinen tekstiili tai laajempi kokoelma.

Vuoden 2005 aikana Konservointikeskuksessa käsiteltiin 86 esinettä, joista kahdeksan kappaletta oli Suomen käsityön museon omiin kokoelmiin kuuluvia ryijyjä. Ryijyt kuntoon! -niminen neuvontapäivä oli museolla kesäkuun alussa, museon syntymäpäivänä. Konservointikeskuksen olivat mukana museon osastolla myös Jyväskylän käsityömessuilla huhtikuussa. Konservointikeskuksessa vastattiin vuoden aikana 108 tietopalvelukysymykseen.

8. PROJEKTIT, TUTKIMUKSET JA JULKAISUT

Syksyllä 2005 aloitettiin Opetusministeriön myöntämin varoin Koulukäsityöt ja Museoviraston myöntämin varoin Käsityönurkka verkkosivusto- projekteja.

Opetusministeriö on myöntänyt vuodesta 1999 lähtien Suomen käsityön museolle harkinnanvaraista avustusta kokoelmien ja valokuvien saamiseksi sähköiseen muotoon. Avustuksen turvin on vuosittain voitu palkata puoleksi vuodeksi luetteloija. Vuonna 2005 avustuksella luuteloitiin valokuvia ja esineitä sekä järjestettiin säilytystiloja.

Avoin museo

Vuonna 2003 aloitettua Avoin museo - projektia on jatkettu yhdessä kuuden keskisuomalaisen museon kanssa opetusministeriön tukemana. Tavoitteena on tuottaa helposti saavutettavaa materiaalia verkkoon.

Suomen käsityön museo tuotti projektissa museopedagogista sisältö- tuotantoa verkkoon Avoin museo - sivuille mm. oheismateriaalia opetuksen tueksi, ohjeita kuinka opetusryhmät voivat käyttää näyttelyitä omatoimisesti.

Ryijy- projekti

Maaliskuussa 2005 käynnistyi ryijy- aiheinen näyttely- ja tallennusprojekti. Tavoitteena on sekä omien kokoelmien täydentäminen että vuoden 2007 alussa avautuva näyttely oheistapah- tumineen, tuotteineen ja julkaisuineen.

Valtakunnallinen tallennusprojekti näkyi mediassa hyvin ja tuotti runsaasti sekä lahjoituksia (yli 60) että yhteydenottoja (lähes 200). Museon olemassa oleva ryijykokoelma kartoitettiin ja kirjoitettiin alustava näyttelykäsikirjoitus. Näyttely sai työnimekseen RYIJYKUUME! Tavoitteena on esitellä tuoreesta näkökulmasta vähälle huomiolle jäänyttä 1900- luvun ryijyä. Projektiin liittyen aloitettiin ryijytietokannan toteuttaminen, johon kootaan eri aikoina eri lähteissä julkaistuja ryijyjen kuvia sekä tiedot niistä. Asiantuntija, FM Leena Willberg vieraili arvioimassa museon kokoelmiin kuuluvat kansanomaiset ryijyt 1700- 1800- luvuilta. Koska vanhimpien ryijyjen luettelointitiedot olivat osittain puutteelliset, ne tutkittiin uudelleen ja niiden konservointitarpeet kartoitettiin. Museo on saanut opetusministe- riöltä harkinnanvaraista valtionavustusta hankkeeseen.

Alueellinen dokumentointi- ja tallennus

Suomen käsityön museo aloitti 1990- luvulla alueellisen käsityöläisyyden dokumentoinnin. Muutamien vuosien tauon jälkeen vv. 2002 – 2004 museo dokumentoi saaristoalueiden ja Ahvenanmaan käsityöläisyyttä. Saaristolaiskäsityöläisyyttä esittelevä www- sivusto valmistui v.2004. Ahvenanmaan käsityöläisyydestä tuotetaan oma www- sivusto, jonka ulkoasua ja teknistä toteutusta ovat syksyllä 2005 olleet suunnittelemassa työssäoppimisjaksollaan Jyväskylän ammattiopiston opiskelijat Jan- Markus Gråhn ja Kalle Kuusinen.



*Poroja aitauksessa Olli Ohenojan porotilalla Muonion Torassiepin Lomapallaksessa syyskuussa 2005
Kuva: SKM/Jenni Ahvenainen*

Keväällä 2006 yhden saaristoalueen hankkeen Skärgårdssmak hantverkin- Myrsky aiheinen näyttely avautuu museolla. Näyttely esittelee nimensä mukaisesti käsitöitä Suomen ja Ruotsin saaristosta. Näyttelyssä on myös museon omaa saaristolaisdokumentointia esittelevä osuus.

Vuonna 2005 museossa on aloitettu pohjoisen käsityöläisyyden Poron jäljillä tallennusprojekti. Museo teki viikoilla 37 ja 38 pohjoiseen suuntautuvan dokumentointimatkan Etelä- ja Keski- Lappiin. Tuolloin museon työntekijät vierailivat kymmenen käsityöläisen luona Keminmaalla, Ranualla, Rovaniemellä, Rovaniemen maalaiskunnassa, Kolarissa, Muoniossa ja Posiolla, eli Etelä- ja Keski- Lapin alueella. Museon amanuenssin lisäksi matkalla olivat valokuvaajina Jyväskylän ammattiopiston käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen valokuvauksen opiskelijat Jenni Ahvenainen ja Henna Turpeinen.

Pohjoista käsityöläisyyttä on tarkasteltu Poro-teeman avulla. Poro on liittynyt dokumentoitujen käsityöläisten elämään joko materiaalina, ajatuksena, ideana tai kuviomallina. Poro- teema on valittu dokumentoinnin johtolangaksi, sillä kesällä 2007 museolla järjestetään Poro käsityössä - aiheinen näyttely. Vuonna 2005 haastateltujen käsityöläisten valinnassa tehtiin yhteistyötä mm. Lapin käsi - ja taideteollisuusyhdistyksen kanssa ja Lapin yliopiston kanssa. Tulevaa dokumentointia vuonna 2006 ja näyttelyä 2007 suunniteltaessa yhteistyötä jatketaan mm. Paliskuntain yhdistyksen, Lapin maakuntamuseon, Siidan, Sámi Duodjin, Lapin liiton, alan asiantuntijoiden ja käsityöläisten kanssa.

Julkaisut

Museon Aikamatka julkaisusta otettiin uusi painos vuonna 2005.

9. TIEDOTUS JA MARKKINOINTI

Vuoden 2005 aikana on otettu huomioon näyttelyiden, tapahtumien ja palvelujen tiedotuksessa maakunnalliset, valtakunnalliset kohderyhmät, mutta paneuduttu erityisesti keskisuomalaisiin kohderyhmiin sekä kouluihin ja oppilaitoksiin. Tiedotuksen keskeisenä tehtävänä oli edelleen vahvistaa museon tunnettuutta koko maassa.

Käsityön museon medianäkyvyys oli hyvää vuoden 2005 aikana. Vuoden aikana museolla järjestettiin yhteensä 12 tiedotustilaisuutta viestimien edustajille koskien vaihtuvia näyttelyitä.

Paikalliset lehdet ja radiot ovat huomioineet hyvin vaihtuvien näyttelyiden aiheet. Loppuvuodesta museo sai julkisuutta medioissa museon lopettamiskeskustelun myötä. Kansallispukekukuksessa vietetyt kansallispuvun syntymäpäivät saivat mediassa ja yleisön keskuudessa huomiota onnistuneena tapahtumana. Ryijykeräysprojekti sai runsaasti näkyvyyttä medioissa valtakunnallisesti ja sitä kautta tavoitettiin useita lahjoittajia - keräyksen tulos oli erittäin hyvä.

Museo oli mukana näyttelyillä ja tapahtumilla opetusministeriön tukemassa Muotoilun Vuodessa 2005, jonka pääkoordinaattorina toimi Design Forum. Lisäksi tiedotusyhteistyötä tehtiin mm. Lasten Kulttuuriantian, Jyväskylän seudun kansalaispiston ja Keski- Suomen Marttojen kanssa. Jyväskylän museoiden yhteisen tiedotusringin tiedotusvuoroa hoidettiin käsityön museolta syksyn 2005 ajan.

Huhtikuussa järjestettiin ensimmäiset Jyväskylän Käsityömessut. Kiitosta saanut raikas osasto toteutettiin yhdessä Taito Aivian kanssa. Messuilla markkinoitiin museon, kansallispukekukuksen ja konservointikeskuksen palveluja. Matkailun kohderyhmiä tavoitettiin ryhmämatkanjärjestäjien oppaissa ilmoittelemalla ja esitejakeluin. Paikallisille matkailun piirissä toimiville tahoille ja kaupunkioppaille järjestettiin museolla perinteinen kesäinfo.

Lehti- ilmoituksia käytettiin tehokas sarja museon kausiohjelmien markkinointiin Keskisuomalaisessa. Museon perusesite on edelleen käytössä, museon kausiesite ilmestyi 2 kertaa ja esitteet jaettiin valtakunnallisesti. Museon näkyvyyttä katukuvassa parannettiin kesäksi oransseilla banderolleilla Kilpisenkadulla .

Asiakaskyselyjä tehtiin jokaisesta näyttelystä sekä joulutorilta.

10. MUSEO JA YLEISÖ

Museo oli avoinna vuoden aikana 306 päivänä yhteensä 2160 tuntia. Näyttelytilat olivat avoinna ti - su kello 11.00 - 18.00, poikkeuksia juhlapäivinä. Aikuisten pääsymaksu oli 5 euroa. Ilmainen sisäänpääsy oli alle 18-vuotiaille ja alan opiskelijoilla sekä perjantaisin kaikilla. Ilmaiseksi pääsi sisään myös museon juhlapäivänä 10.6, Jyväskylä päivänä 22.3. ja kansainvälisenä museopäivänä 18.5. sekä käsityöläisten Joulutorin aikana. Museon käsikirjasto ja tietokannat olivat käytettävissä ma - pe kello 8.30 - 15.30.

Museon näyttelyihin ja tapahtumiin tutustui 30 251 kävijää. Suurin osa kävijöistä oli ilmaiskävijöitä. Museossa opastettiin vuoden aikana 152 ryhmää (yhteensä museossa kävi 247 ryhmää) ja vastattiin yhteensä 802 tietopalvelukysymykseen. Tietoja museon toiminnasta sekä yleensä käsityöstä ja käsiteollisuudesta asiakkaat saivat perusnäyttelyn ja käsikirjaston tietokoneilta sekä museon monipuolisilta internetsivuilta. Museon internetsivuilla kävi vuoden aikana 34 872 kävijää. Ulkomailta eniten sivuilla oli kävijöitä mm. Yhdysvalloista, Ruotsista, Englannista, Unkarista, Virosta ja Japanista. Internetin kautta museon tietokannoista haki tietoa noin 3 958 tiedonhakijaa osoitteesta: <http://www.craftmuseum.fi>.

Vuoden aikana järjestettiin 94 yleisötapahtumaa. Museon diasarjoja lainattiin 31 kertaa. Lainattavia diasarjoja on yhteensä 47, videonauhoja 11 kappaletta ja lainattavia kiertonäyttelyitä 3 kappaletta. Museon ja Konservointikeskuksen toimintaan on vuoden aikana tutustunut useita vieraita ja ryhmiä. Museon tiloissa järjestettiin myös useita Jyväskylän kaupungin eri organisaatioiden kokouksia ja koulutustilaisuuksia sekä kaupungin vastaanottoja.

Vaihtuvien näyttelyiden kävijämäärät 2005:

Muurahaisen polkuja ja harakanvarpaita 18.12.2004- 6.3.2005 yht. 3901 kävijää
Siirtymä- 100v. keski- suomalaista käsi- ja taideteollisuutta. 16.3.- 1.5. 2005 yht. 3092 kävijää
Latentista patentti- keksintöjen maailma 12.5.- 11.9. 2005 yht. 8960 kävijää
Minun Indonesiani 22.9.- 4.12. 2005 yht. 5883 kävijää
Suurimpien tapahtumien kävijämääriä 2005:
Yläkaupungin yö 21.5. 1793 kävijää

Suomen käsityön museon syntymäpäivä 10.6. 197 kävijää
Kansallispuvun syntymäpäivä 20.8. 650 kävijää
Nukketapahtuma 25.11. 427 kävijää
Käsityöläisten Joulutori 10.- 11.12. 6399 kävijää

Työnäytökset	22 kpl 3461 kävijää
Studio- pajat	6 kpl 58 kävijää
Tutka- museokerho	10 kpl 75 kävijää
Kesätyöpajat	12 kpl 93 kävijää

Museon yleisötilaisuuksissa kävi vuonna 2005 yhteensä 14 934 kävijää

11. TAPAHTUMAT

Vuosittaisiksi vakiintuneet tapahtumat Yläkaupungin yö, Museon syntymäpäivät, Lasten loiskis, Nukketapahtuma ja Käsityöläisten Joulutori keräsivät runsaasti yleisöä. Käsityöläisten joulutorille käsityöläiset valittiin tiukalla seulalla. Muotoilun vuoden 2005 kunniaksi kaikki hakemukset arkistoihin museon arkistoon. Museo oli huhtikuussa mukana Taito- Aivian kanssa yhteisellä osastolla Jyväskylän käsityömessuilla.

Valtakunnalliset museolehtoriapäivät järjestettiin 8- 8.11. Jyväskylässä. Päiville osallistui noin 60 henkeä ja iltajuhla pidettiin Jyväskylän taidemuseossa ja Suomen käsityön museossa. Jyväskyläläisten museolehtoreiden yhdessä suunnittelema päivien ohjelma ja iltaohjelma saivat runsaasti kiitosta osakseen.

12. MUSEOKAUPPA

Suomen käsityön museon museokaupan tuotevalikoiman muodostivat käsityöalan kirjallisuus, keraamiset ikonit, hopeakorut ja näyttelyittäin vaihtuvat käsityötuotteet. Museokaupassa oli vuonna 2005 tuotteita noin sadalta toimittajalta. Suosittujen keraamisten ikonien lisäksi museokaupassa myytiin tänä vuonna paljon neulahuovutus-pakkauksia ja joulun alla metallitähtiä. Myös syksyn kirja- alennusmyynti oli menestys. Vuoden 2005 kokonaisyhteistyö oli 50 190,83 euroa. Myyntivoitosta (24681,84 euroa) pääsymaksujen osuus oli noin 50 prosenttia (12 348, 11 euroa).



Neuvottelukunnalla oli vuoden 2005 aikana yksi kokous. Kuvassa kauden 2003-2005 neuvottelukunta viimeisessä kokouksessaan 9.12.2005 Jyväskylässä ravintola Figarossa

13. HALLINTO

Suomen käsityön museolla on opetusministeriön nimeämä neuvottelukunta. Museon toiminta perustuu opetusministeriön ja Jyväskylän kaupungin solmimaan sopimukseen, jonka mukaisesti museo toimii kulttuuri- ja nuorisolautakunnan alaisuudessa

Suomen käsityön museon neuvottelukuntaan kuuluivat seuraavat henkilöt:

Viestintäpäällikkö Maija- Liisa Hirvi, puheenjohtaja
Toiminnanjohtaja Marketta Luutonen, varapuheenjohtaja
Ylitarkastaja Tiina Eerikäinen
Kansallispukukonsultti Leena Hokkanen
Museonjohtaja Pekka Honkanen
Professori Jaakko Lehtonen
Hallintojohtaja Erkki Pänkäläinen
Koulutusjohtaja Liisa Tirola- Santala
Neuvottelukunnan sihteerinä toimi vs. museonjohtaja Simo Kotilainen

14. HENKILÖSTÖ, VAKINAISET:

Etelämäki Tuula, siivooja, palkaton työloma 1.1.- 30.9.
Hagman Juhani, museomestari
Heinänen Seija, kotiteollisuusohjaaja, FM, museonjohtaja 14.11. asti, 1.1. – 30.6.
tutkimus- suunnittelija, opintovapaalain mukaiset opinnot 1.2.- 30.4. ja 25.5.- 24.8.
Kotilainen Simo, FM, intendentti (esinekokoelmat), museonjohtajan sijainen

Manninen Raija, ammattiopettaja, museolehtori, palkaton työloma 1.1. – 31.8.

Oikari Mikko, FM, intendentti (näyttelyt)

Peni Maria, vaatetussuunnittelija, tekstiilikonservaattori, Konservointikeskus

Korhonen Laura, FM, amanuessi (tiedotus)

Salmenoja Riitta, FK, amanuessi (arkistot, kirjasto, tietopalvelu), palkaton työloma 20.- 23.6. ja 18.11.

Teijonsalo Tiina, FM, museoemäntä, osaaikaisä 1.1.- 31.5. ja 1.9. – 31.12.

Toiviainen Sinikka, toimistos sihteeri

Vesanto Anne, kotiteollisuusohjaaja- suunnittelija, johtava

konservaattori, Konservointikeskus

Väisänen Marja Liisa, FM, amanuessi (kansallispukuneuvonta), palkaton 12.7.- 7.8. ja 3.11.

Simo Kotilaisen hoidettua museonjohtajan sijaisuutta on museo käytännössä ollut lähes koko vuoden ilman kokoelmia hoitavaa henkilöä.

TILAPÄISET:

Veera Blomster, Seija Hahl, Hannele Hakanen, Anneli Hemmilä- Nurmi, Raila Huttunen, Reetta Karhunkorva, Sanna Kattelus, Marjo Kolu, Reija- Riina Kupari, Sari Lepoaho, Sari Pylkkänen, Anne Saarikoski, Irmeli Suviola, Reija Teerimäki, Reetta Tieaho, Hilikka Toom, Kirsti Vainio, Marja Virtanen

HARJOITTELIJAT:

Jenni Ahvenainen, Hashemi Fakhera, Jan-Markus Gråhn, Anne Immonen, Karoliina Järvinen, Päivi Karjalainen, Hanna Kujala, Kalle Kuusinen, Minna Lahti, Kati Lahtinen, Mari Lamberg, Elisa Lehmusto, Essi Lovén, Kati Nuijanmaa, Azma Qeyam, Tanja Ruokolainen, Pia Ruuska, Pekko Seppälä, Henna Turpeinen

ULKOPUOLISET ASIANTUNTIJAT:

Simo Heikkilä, Päivi Hintsanen, Leena Holst, Jyrki Markkanen, Leena Wilberg

KOULUTUS

Vuoden aikana henkilökunta on osallistunut mm. Suomen museoliiton ja Jyväskylän kaupungin järjestämille kursseille. Kulttuuritoimen henkilöstötilinpäätöksen mukaan henkilöstön koulutuspäiviä oli vuoden aikana yhteensä 24,3. Keväällä henkilökunta teki opintomatkan Riikaan ja syksyllä Mikkeliin tutustuen käsityöläisten pajoihin. Mikkelin retki tehtiin yhteistyössä Taito-Aivian kanssa.

15. JÄSENYEDET

Suomen käsityön museo:

American Craft,
European Textile Network (ETN)
Suomen museoliitto Suomen käsityönneuvoston välityksellä

Konservointikeskus:

IIC - The International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works.

16. TILAT

Kauppakatu 25

Pohjakerroksessa on perusnäyttely. Katutasossa ovat vaihtuvat näyttelyt, galleria, museo-kauppa ja Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuusyhdistyksen Taito Shop. Toisessa kerroksessa on lisää tilaa vaihtuville näyttelyille, työpaja ja museolehtorin, että näyttelyintendentin työhuone, luentosali sekä Suomen kansallispukukeskuksen neuvontatila ja amanuenssin työhuone sekä kansallispukuesittelyille tarkoitettu Kuja-näyttelytila.

Kilpisenkatu 12

Pohjakerroksessa ovat sosiaalitalat, museon tulevan esineistön säilytystilat ja rakennevarasto. Alakerrassa on käsikirjasto, valokuva-arkisto ja tutkimusarkisto sekä työtiloja. Keskikerroksessa on Suomen käsityön museon toimisto ja työtiloja sekä näyttelytila Näytönpaikka. Yläkerrassa on työtiloja, valokuvastudio sekä neuvotteluhuone.

Muut tilat

Konservointikeskus muutti kesäkuun 2004 alussa uusiin tiloihin Salmirantaan. Rakennustöiden valmistuminen ja siten myös Konservointikeskuksen toiminnan käynnistyminen muuton jälkeen viivästy useita viikkoja. Tämä vaikutti asiakastöiden aikatauluihin aina helmikuuhun 2005 saakka. Suurten ja vaativien tilausten aiheuttamaa työruuhkaa jouduttiin purkamaan ylitöinä. Uusien tilojen veden laatu on aiheuttanut konservointiin ongelmia vuoden aikana.

Kokoelmien säilytystiloja on edelleen useissa paikoissa. Tekstiilien säilytystilat muuttivat Hannikaisenkadulta peruskorjattuihin uusiin tiloihin Konservointikeskuksen yhteyteen Salmirantaan vuoden 2004 lopussa ja tilan järjestelyt ovat jatkuneet koko kertomusvuoden ajan. Museon iso säilytystila Kilpisenkadulla jouduttiin Tilapalvelun määräyksestä tyhjentämään ja luovuttamaan toiselle vuokralaiselle. Esineistö siirrettiin uuteen ilmastoituun tilaan samassa talossa. Loppuvuodesta museo luopui kaupungin tilansäästötavoitteen vuoksi kahdesta pienestä varastohuoneesta Kilpisenkadulla. Esineistö siirrettiin osin Salmirantaan, osin Kilpisenkadulle isoon säilytystilaan ja Killerille.

Kookkaampien puuesineiden säilytystilat ovat edelleen Killerillä. Tilassa on vuoden aikana tehty järjestelyjä kaupungin tilansäästötavoitteiden aiheuttamien toimien vuoksi.

Museon puutyöverstas toimii osoitteessa Onkapannu 8. Tila on yhteiskäytössä Jyväskylän taidemuseon kanssa.

17. TALOUS

Suomen käsityön museo/Suomen kansallispukukeskus/Konservointikeskus käyttömenot ja - tulot vuosina 2004- 2005 (luvut tuhansina euroina)

KÄYTTÖMENOT	2004	2005	KÄYTTÖTULOT	2004	2005
Henkilöstömenot	555.8	557.2	Valtionosuus	264.5	253.7
Vuokrat	270.0	305.7	Tulot ja harkinnanvaraiset valtion avustukset	223.2	193.4
Palvelut, tarvikkeet, muut menot	163.0	143.3	Menot yhteensä	988.8	1006.2
			Tulot yhteensä	487.7	447.1
			Jyväskylän kaupungin osuus	501.1	559.1

TUNNUSLUKUJA	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kävijät, lkm	23 920	32 077	32 581	41 357	37 812	30251
Tapahtumat, lkm	83	103	117	101	100	94
Opastukset, lkm	50	106	210	135	354	152
Konservointi, kpl	230	120	115	101	359	86
Bruttomenot, €/asukas	14,80	12,56	11,61	11,55	11,86	11,92



Pöytäliinoja Suomen käsityön museon kokoelmista.
Kuva: SKM/Anneli Hemmilä-Nurmi